

բերած խաղաղութեան և բերկրանքի մասին, ինչպէս նաև Աստուծոյ Գահին մօտ բարձրացող հրեշտակներու մասին, որոնք կը տանին մարդոց ըղձանքները Բարձրեային:

Աչքերուս նայեցաւ, իր նայուածքը իջաւ մինչև հոգիիս խորը, ապա ըսաւ. «Ես քեզ և եղբայրդ ընտրեցի որ ինծի հետ ըլլաք, դուք յոգնած էք ու բռնաւոր, ու ես հանգստութիւն պիտի տամ ձեզի, առէք իմ լուծը և սովբեցէ՛ք ինձի՛ն թէ խաղաղ է հոգիս, հակառակ չուզիս յարուցուող խռովութիւններուն, և ձեր հոգիները պիտի ունենան լիութիւն գալիք աշխարհի մէջ»:

Երբ դադարեցաւ խօսելէ, ես ու եղբայրս իր քովն էինք. ըսի իրեն. «Տէր, մենք պատրաստ ենք Քեզի հետեւելու մինչև աշխարհի ծայրը և եթէ մեր ուսերուն դրուած բռնները լեռներու չափ ծանր իսկ ըլլան, մենք պատրաստ ենք կրելու զանոնք Ձեզի հետ սերախուժեալ: Եւ եթէ օր մը իյնանք մեր ճամբուն վրայ, պիտի գիտնանք թէ ինկած ենք երկնքի ճամբուն՝ և գոհ պիտի ըլլանք եղածին համար: Անդրեաս եղբայրս աւելցուց. «Մենք պատրաստ թելեր ենք, հիւսէ մեզի այն պատմութեանին մէջ, որով դարդարուիլ կ'ուզէ Բարձրագոյնը»:

Կինս բարձրացուց իր նայուածքը մեզի, արցունքներ կ'իջնէին իր այտերէն վար, բայց ուրախութիւն կար աչքերուն խորը, «Օրհնեալ ես Դուսն որ կու գաս Տրորձ առնուով, օրհնեալ է այն որովայնը որ Քեզ ծնաւ և ստինքը որ կաթ տուաւ Քեզիս: Աղջկոս նստած էր իր քովը, զօքանչս լուռ կ'արտասուէր: Յիսուս նայեցաւ իրեն և ըսաւ. «Դուսն մայրն ես բոլոր անոնց. գիտեմ թէ ուրախութենէն կու լաս, պիտի պահեմ արցունքներդ իշողութեան մէջ»:

Լուսինը արդէն բարձրացած էր հորիզոնէն, Յիսուս անոր նայեցաւ, յետոյ դարձաւ մեզի և ըսաւ. «Ուշ է արդէն, ննջելու գացէ՛ք, Աստուած ձեզի հետ ըլլայ: Ես այս ծառին տակ պիտի մնամ մինչև առաւօտ: Այսօր ուրախ եմ ես, որովհետեւ նետեցի ուռկանս և երկու մարդեր որսացի. գոհ եմ և ձեզի բոլորիդ բարի գիշեր կը մաղթեմ»:

Զօքանչս ըսաւ իրեն. «Պատրաստ է անկողինը. կը խնդրենք որ ներս երթաք ու հանգչիք: «Պիտի քնանամ անշուշտ, բայց ոչ երգիքի ներքև, թոյլ տուէ՛ք որ ննջեմ այս գիշեր ուղէի կամարին և աստղերուն ներքև»:

Զօքանչս դուրս բերաւ անկողինը, Յիսուս ժպտեցաւ իրեն ու ըսաւ. «Կրկնապէս պատրաստուած անկողինի մէջ պիտի հանգստանամ այս գիշեր»:

Մինք թողուցինք վրիշտ դուրս ու ներս անցանք. աղջկոս վերջինն էր ներս եկողներէն, իր աչքերը սեւեռուած էին Յիսուսին, երբ ես գոցեցի դուռը: Այսպէս էր որ առաջին անգամ ճանիցայ Տէրս և Ուսուցիչս: Շատ տարիներ անցած են անկէ ի վեր, սակայն կարծես թէ այսօր ըլլային անոնք:

Խ. Ճ.

ՅՈՒԴԱՆ

Յուդան, Պասեքի նախօրին, ուժգին զարկաւ տանս դուռը և ներս մտաւ: Իրեն նայեցայ զարմացած. այլանդակ էր դէմքը, մոխրէ շինուած ըլլար կարծես: Զեռքերը կը զոզային, նման չորցած ձուղերու, հովի բերին: Հանդերձները թաց էին, կարծես գետէ մը անցած ըլլար, որովհետեւ այդ լորկուն մեծ փոթորիկներ պայթեցան:

Ինծի նայեցաւ. իր ակնակապիճները մօրթ ալերու կը նմանէին, և իր աչքերը արիւնով լեցուն, տխրօրէն յարեց. «Մատնեցի Յիսուս Նազովրեցին իր և իմ թշնամիներուն»: Յետոյ, գալարելով իր ձեռքերը, ըսաւ. «Յիսուս ըսած էր մեզի թէ ինքը պարտութեան պիտի մատնէր իր և մեր ժողովուրդի բոլոր թշնամիները: Ես հաւատացի իր ըսածին ու հետեցայ իրեն:

«Երբ առաջին անգամ իրեն գացինք, մեզի խոստացաւ հզօր և ընդարձակ թաւառութիւն մը ու մենք կարծեցինք թէ պատուաւոր տեղեր պիտի ունենայինք իր պալատին մէջ: Մենք ինքզինքնիս մէկու կան իշխաններ կը նկատէինք արդէն, նման Հռովմէացի իշխանաւորներուն: Յիսուս երկար խօսեցաւ իր թագաւորութեանը մա-

սին, և այդ Թագաւորութիւնը տնջան իրական կը թուէր ըլլալ, որ ես պահ մը կարծեցի թէ Ան արդէն ընտրած էր զիս իբրեւ հրամանատար իր պատերազմական կառքերուն և զինուորներուն: Այդ էր պատճառ որ ես յօժարօրէն հետեցցայ իրեն:

Սակայն Թագաւորութիւնը՝ որու մասին ինքը կը խօսէր, նման չէր՝ Հռովմէական իշխանութեան, և մենք հոն պիտի չունեանայինք մեր ազատութիւնը: Իր Թագաւորութիւնը հոգեկան էր, ու ես յաճախ կը լսէի իր խօսքերը՝ սիրոյ, ողորմութեան և ներողամտութեան մասին: Մեզի ընկերացող կիները ուրախութեամբ կը հետեւէին իր այս խօսքերուն, բայց իմ սիրտս կը լեցուէր դառնութեամբ: Մեզի խոստացուած Յուդայի Թագաւորը կը թուէր ինծի թէ վերածուած էր սրինգ նուագողի մը, հրապուրելու միտքը անցորդներուն և թափառաշրջիկներուն:

Են կը սիրէի զինքը իմ միւս ցեղակիցներուն պէս. կը յուսայինք որ Ան շուտով պիտի ազատագրէր զմեզ բոլորս մեր ուսերուն գրեւոր լուծէն. սակայն Ան ոչ մէկ խօսք կ'ընէր և ոչ մէկ շարժում ցոյց կու տար այդ ուղղութեամբ. ընդհակառակն, կը հրահանգէր որ տրուէին կեսարի և Աւտուծոյ բաժինները: Այն ատեն յուսահատութիւնը լեցուց զիս և բոլոր անկալուութիւններս մեռան: Տուի որոշումս, թէ Ան որ մեղուց յոյսերս պիտի մոռնի, որովհետեւ իմ յոյսերս ու անկալութիւններս աւելի կ'արժէին քան կեանքը ունէ մարդուն:

Այն ատեն, Յուդան կ'ընտեց իր ակառները ու ծնեց իր զուգիր: Երբ նորէն խօսեցաւ, ըսաւ. «Ես մատնեցի զինքը, և այսօր պիտի խաչուի ... երբ մեռնի խաչին վրայ, պիտի մեռնի իբրեւ Թագաւոր, պիտի մեռնի փոթորիկի մէջ, ինչպէս մատնուողները կը մեռնին, նման հսկայաձեւ մարդերու» որոնք կ'ապրին ապաստանարաններէն և քարերէն անդին:

Ամբողջ իր մահուան միջոցին, ինքը քաղցր էր ու բարի, և իր սիրտը լեցուն էր կարեկցութեամբ: Անիկա կը մեղքնար նոյնիսկ ինծի, ես որ մատնեցի զինքը մահուան:

«Յուդա, ըսի, ահա իր մեղք մը գործեցիր»: Յուդան իր կարգին պատասխանեց.

«Ան իբրեւ Թագաւոր միտաւ, սակայն ինչո՞ւ իբրեւ Թագաւոր չապրեցաւ: Յետոյ նստաւ անկիւն մը, քարացած և անխօս: Ե՞րբ խոշոր մեղք մը գործեցիր, դարձեալ կրկնեցի ես, սակայն Յուդան չպատասխանեց:

Բաւական յետոյ ան ելաւ ոտքի և զիմացս կանգնեցաւ. երբ խօսեցաւ, իր ձայնը կուտար անօթի ձայնին պէս կը նչէր. «Ո՛րքա՞նք գերծ է մեղքէ, այս գիշեր իսկ պիտի որոնեմ իր արքայութիւնը, պիտի կենամ իր ներկայութեան և թողութիւն պիտի խնդրեմ իրմէն:

«Ան մեռաւ Թագաւոր, իսկ ես պիտի մեռնիմ իբրեւ նենգաւոր մը. բայց ես գիտեմ թէ Ան պիտի ներէ ինծի»:

Այս խօսքերը ըսելէն յետոյ, անիկա իր թրջուած վերարկուն փաթթեց իր շուրջը և ըսաւ. «Է՛հա որ քեզի եկայ այս գիշեր, հակառակ քեզի տուած նեղութեանս, դուն ալ քու կարգիդ կը ներե՞ս ինծի:

«Ըսէ՛ զաւակներուդ և թողներուդ թէ Յուդա իսկարիփտացին մատնեց նազովրեցի Յիսուսը իր թշնամիներուն, որովհետեւ ինքը կը հաւատար թէ Յիսուս իջընամի էր իր ցեղին: Ըսէ՛ նոյնպէս թէ Յուդան իր մեղանշումի օրը հետեւեցաւ Թագաւորին՝ հոն վերը իր գաղտնաստանին առջև գատուելու համար»:

Յետոյ կրթնուց իր ծոծրակը պատին, և աղաղակեց. «Ո՞վ Աստուած, որուն սոսկալի առունը ոչ մէկ չըթուեք կրնայ հնչել առանց կպելու մահուան մատնեցուն. ինչո՞ւ վառեցիր զիս կրակով մը որ լայս չունի: Օգնէ՛ ինծի և ազատէ զիս այս անթեւ ազատութենէն, այս բանէն»՝ որուն պատերը այսքան թանձր են իմ շուրջս:

«Պատրաստ եմ ես թափելու արցունքներու գեղ մը լիզի ծովին մէջ, կարենալ արժանանալու Դու ներողամտութեան»: Յուդան ըսաւ այս խօսքերը, յետոյ բացաւ դուռը և մեկնեցաւ փոթորիկոտ գիշերուն մէջ:

Երեք օրեր վերջ ես Երուսաղէմ այցելեցի և լսեցի բոլոր եղածներուն մասին: Իմացայ նոյնպէս թէ Յուդան կախած էր ինքզինքը բարձր ժայռի մը կատարէն: Երկար որոնումներէ յետոյ միայն ես կրցի հասկնալ Յուդան: Ան ապրեցաւ իր փոքրիկ կեանքը՝ որ մէզի մը նման ճնշեց այս

Տ Ե Ր Ը

ԳՐԱԿԱՆ

Երբ մուծելը իջան, Յովսէփ Արևմա-
թացին նոնեփայտէ իր Զահը վառած բլուրէն
ձոր իջաւ, որովհետեւ տանը մէջ գործ ունէր:

Միայնութեան ձորին կարծր խոհերուն
վրայ ծնրազրած՝ մերկ երիտասարդ մը ան-
տաւ որ կու լաւր: Իր մազերը մեղրի գոյն
ունէին և մարմինը ճերմակ ծաղիկի կը
նմանէր. բայց իր մարմինը վերաւորած էր
փուշերէն ու իր մազերուն վրայ իբրև
պսակ՝ յոխոր ցանած էր:

Եւ ան որ շատ ինչքեր ունէր, ըսաւ
երիտասարդին որ մերկ էր. «Ձեմ վարմա-
նար որ ձեր վիշաք այսքան մեծ է, որով-
հետեւ իրօք արգար մըն էր»:

Ու երիտասարդը պատասխանեց.

— Ես Յիսուսի վրայ չէ որ կու լամ,
այլ իմ վրաս. ես ալ Զուրը գինիի փոխեցի,
բորոտները բժշկեցի, կոյրերուն աչքը
բացի, Զուրերուն վրայէն քաշեցի և գե-
րեզմանները բնակողներուն դռները վա-
նեցի: Ես ալ սովածներուն հաց տուի ա-
նապատին մէջ ուր սնունդ չկար, մեռել-
ներուն յարութիւն տուի, և իմ հրամա-
նովս, ամբոխին առջև, անպտուղ քղեհի
մը չորցաւ. բոլոր այն բաները զոր Յիսուս
ըրաւ՝ ես ալ ըրի: Եւ սակայն զիս չխաչե-
ցին... Ահա թէ ինչու կու լամ»:

Օ. Վ.

երկրի վրայ, գերուած Հռոմէն, երբ մեծ
մարգարէն կը բարձրանար իր վերելքին:

Մարդ մը կ'ըզձար թագաւորութեան՝
ուր իշխան ըլլաւ կ'ուզէր, ուրիշ մը կը
տենչար թագաւորութեան մը՝ ուր բոլոր
մարդերը իշխաններ պիտի ըլլային:

Խ. Ճ.

Զ Ա Ր Ե Ն Ց

ՀԱՅ ՀՈԳԻԻ ՎԵՐՋԻՆ ԵՐԿԻԶԸ

Սոյն ճառը խօսուած է Նիւ Եորքի մէջ, Հայ Գրա-
կանութեան Բարեկամներու Միութեան ունեցած մէկ
ներապան դաստիարակութեան — 1960 Մարտ 25-ին —
Շիֆակոյթէ յաղակալէս հրաւիրուած, ՏԻՍ. Համբար-
ձում Բէկիմեանի կողմէ:

Պարտք կը զգամ և պէտք է խոստովա-
նիմ, թէ Հայ Գրականութեան Բարեկամ-
ներու հրաւերը խոր յուզմունք արթնցուց
ներսս: Հայ գրականութիւնը հօր ունե-
ցած է բարեկամներ, որ ունենայ հիմա,
Սփիւռքի մտաւորական Սահարայի մէջ,
Անապատէ մը աւելի, Հայկական Սփիւռքը
ստեղծած է Տանթէական Պարունակ մը,
որուն մէջ ծայր կրակով կրկնող Հայը ա-
ւելի անզիրոյ կատաղութեամբ կ'ատէ իր
ազգակիցները քան զանոնք, որոնք զինքը
արմատախիլ ըրին:

Օտար արեգակներու անբարեխիղճ հըր-
կիզումին տակ մեր բեկորները ներկայիս
մատնուած են անխուսափելի մոխրացումի:
Այդ գիտակցութիւնը միզ պէտք է պար-
տադրէ, որ եթէ չի կրցանք հաշտ ապրիլ
մեր կեանքի ընթացքին, բարեացակամ
ըլլանք իրարու հանդէպ հոգեվարքի մեր
վերջին օրերուն:

Յիլեհ Զարեհն այլարանական քերթուած
մը գրած է, Մահուան Տեսիլ անունով: Այդ
ոտանաւորին մէջ Զարեհն կ'ողբկոչէ մեր-
ձաւոր անցեալի մեր ազատագրական շար-
ժումի գործիչներն ու զաղափարախօսները:
Զարեհն փքոց մը կը դնէ Բանձի ուրուա-
կանին ձեռքը որ այդ փքոցով կայծերու
հեղինակը վառ պահէ «Համարեա հանգած
մի խարոյկ, տազնապով թարթող մի կրակ»,
Բաֆֆի և իր հետեւորդները վերջապէս ար-
ծարծեցին կայծ մը մեր մէջ: Մեզի սորվե-
ցուցին կուսիլ ու մեռնիլ յանուն մեր ազ-
գային ու մարդկային արժանապատուու-
թեան: Բայց մենք չուտով մոռցանք, թէ